

Лекція 4. Мовлення та мислення

1. Діалектична єдність мовлення та мислення.
2. Рух від думки до слова. Смысл та значення.
3. Трансформація особистісного смислу у загальноприйняте значення.
4. Внутрішнє мовлення. Універсально-предметний код.
5. Мовленнєва діяльність як частина загальнолюдської діяльності.
Мовні/мовленнєві механізми.

СИНОПСИС (Лекція 4)

- ❖ Розвиток мозку залежить від: *генетичної програми; соціуму, тобто впливу оточуючого середовища ; свідомої саморегуляції, тобто росту незалежності від зовнішнього середовища*
- ❖ **К.Анохін:** Еволюція – це нейроеволюція. (Складна нервова система склалася протягом мільйонів років під впливом **компетентних** когнітивних структур, здатних забезпечувати функціонування мозку). Компетентні структури вплинули на те, що ми, homo sapiens маємо щастя мати свідомість на відміну від інших біологічних видів.
- ❖ Відкриття **Різолатті та Арбіба** (2001-2002) *дзеркальних нейронів* підтверджує принципіальну важливість імітації та фіксації поведінки іншого у нервовій системі для когнітивного розвитку у філо- та онтогенезі і для виникнення мови та рефлексії як основ свідомості людини. Виявлені також дзеркальні системи у кожному відділі мозку. Все це пояснює яким чином відбувся розвиток мозку, готовий для функціонування мови та побудування моделей свідомості інших людей (*вийти зі своєї свідомості і увійти у свідомість іншого*), для соціального навчання та адекватної поведінки у соціумі.
- ❖ **Ю.Лотман:** Люди – єдині істоти, які мають здатність до рефлексії і, таким чином, створюють сіміосистему особливого характеру.
- ❖ **А.Пятигорський:** Мислення та буття – континуум. (Мислення та буття співпадають.)
- ❖ **Павло Флоренський:** Слово і є реальність. Воно – суб'єкт, що пізнає і об'єкт, що пізнається.
- ❖ **Л.Виготський:** Переростання «діалогу між різними людьми» в «діалог усередині одного мозку».
- ❖ **Т.Черніговська:** як мені здається зараз основною формальною відмінністю людської мови від мови інших видів виявляється все ж таки *продуктивність* та здатність до використання *рекурсивних правил*. Тобто наша мова принципово по-іншому організована.
- ❖ Посування від *думки до слова* відбувається у виді перетворення *особистого смислу у загальноприйняте значення*.

- ❖ *Внутрішнє мовлення – це згорнуте, стиснуте, деграматикализоване мовлення.*
- ❖ Мова і мислення перебувають у діалектичній єдності, проте не є тотожними.